

GÖY QURŞAĞI

UŞAQ JURNALI
№ 3 (60) - 2017

QUŞ MƏKTƏBİ

Boris Zaxoder

Həyətdə bitən
Qoca cökədə
Elan asılıb
Ötən gecədə.
Gedəni yoldan
Eləyir elan.
Bu elanda yox
Bir tikə yalan.
Məktəb açılır
Cökədə məktəb
Yoxdur belə bir
Ölkədə məktəb
Quş məktəbidir
Məktəbin adı
Təhsil alacaq
Hər quş övladı.
Burda yayda da
Dərs olacaqdır.
Nə bir cikkilti
Səs olacaqdır.
Saat düz beşdə
Başlayır dərslər
Buyursun gəlsin
İstəyən kəslər.
Düz saat beşdə
Yığıldı quşlar.
Sərçə, sığırcın
Bir də bayquşlar.
Gəldi qaranquş
Bir də göyərçin.
Qarğa və turac
Ağvağ, bildirçin.
Gəldi qu quşu
Sağsağan, leylək
Qarğalar qoşa

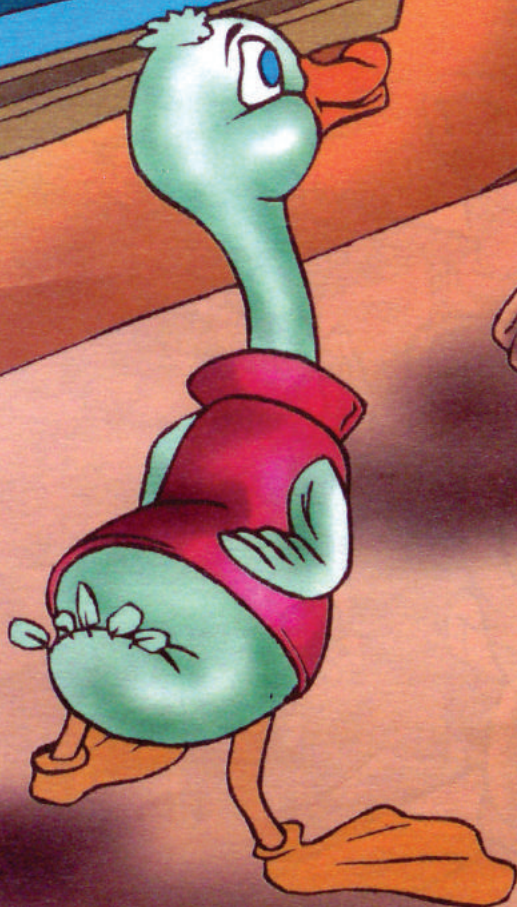
Ağacdələn tək.
Qartal da gəldi
Qaratoyuq da.
Çoxu yerləşdi
Bu dar oyuqda.
Qaqqıladaşdılar
Gülüşdülər də.
Dimdikləşdilər
Döyüşdülər də.
Cikkiltiləri
Yaman xoş idi.
Çünki şagirdlər
Burda quş idi.
Gəldi müəllim
Kəsildi səs-küy.
Cikkildəyən yox
Yoxdur tutan züü.
Müəllim qoca
Bir sərçə idi.
Eynəyin altından
Baxıb dilləndi:
- Başlayaq, dostlar
Cədvəldə ilk dərs
Bu gün yazıdır.
Yəqin ki, buna
Hamı razıdır.
Çəkildi xətlər
Əyri, ya da düz
Sərçə müəllimə
Kim deyər bir söz.
Bundan sonrakı
Ana diliydi.
Ana dilinin
Əsl yeriydi.
- Yadda saxlayın

İlk sözüümüz "cık"
İkinci "çirik"
Baxın, bir yerdə
Olur "cık-çirik"
Gəlin birlikdə
Çık-çirik, cık, cık
Çık-çirik, cık, cık
Quşlar eylədi
Müəllimi dəng.
Elə bu yerdə
Tez çalındı zəng.
- Din, dirin, din, din
Din, dirin, din, din.
Tənəffüsdəsiz
Bir az dincəlin.
Kim acıbsa tez
Bir böcək yesin.
Ət yeməyənlər
Gül-çiçək yesin.
- Ehey, yığılın.
Budur, təzə dərs.
Nə bir qaqqıltı.
Nə də ki, bir səs.
İndisə inşa
Yazacaqsınız
Düz olmayanı
Pozacaqsınız.
Mövzu belədir:
"Necə qaçmalı
Gələndə pişik
Çox biclikləri
Biləndə pişik?!"
Yazdılar quşlar

Düz olmayanı
Pozdular quşlar.
Nəğmə dərsiydi
Ən sonuncu dərs.
Sınıfdə yoxdu
Oxumayan kəs.
Cəh-cəh vurdular
Qaqıldadılar
Cikkildədilər
Şaqıldadılar.
Beş aldı çoxu
Nəğmə deməkdən.
Yorulmadılar
Belə əməkdən.
Sonra da uçub
Dağıldı onlar
Bir də səhəri
Yığıldı onlar.

Tərcümə etdi
Sevinc Nuruqızı

Nağilları yaşadaq

İyunun 12-də Abşeron rayon Xırdalan şəhəri Mədəniyyət Mərkəzində F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının və Abşeron rayon Təhsil Şöbəsinin birgə hazırladıqları "İslam Həmrəyliyi İli" ilə əlaqədar Abşeron rayon məktəbləri arasında "Nağilları yaşadaq" adlı nağıl müsabiqəsinin final mərhələsi keçirildi. Müsabiqədə Azərbaycan, Türkiyə, Qazağıstan, Özbəkistan, Qırğızıstan və Misir dövlətlərinin nağilları təqdim olundu. Tədbiri keçirməkdə məqsəd İslam dövlətlərinin mədəniyyəti, adət və ənənəsi, folkloru, nağilları ilə uşaqları yaxından tanış etmək, onlarda mərdlik və cəsurluq, vətənə sevgi, hörmət və ehtiram kimi ülvi hisləri aşılamaq və maarifləndirmək idi. Bununla yanaşı Mərkəzin foyesində İslam ölkələrinin nağillalarının və əl işlərinin sərgisi təşkil olundu. Keçirilən müsabiqədə münisflər heyətini Xalq rəssamı Arif Hüseynov, uşaqların sevimli yazıçısı Sevinc Nuruqızı, aktyor Elnur Hüseynov, Respublika Kitab Kollektorunun direktoru Ələddin Əsədov və F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının direktoru Şəhla Qəmbərova təmsil edirdi.

Bununla yanaşı tədbirdə Misir Mədəniyyət və Təhsil mərkəzinin rəhbəri Dr. Əhməd Sami Elaydi, uşaq yazarları və bir çox qonaqlar da iştirak edirdi. Tədbir uşaq xorunun ifasında Azərbaycan mahnısı ilə başladı. Aparıcı növbə ilə müsabiqə iştirakçılarını səhnəyə dəvət etdi. Hər bir nağıldan öncə həmin dövlətin milli rəqsi tamaşıçılara təqdim olundu.

I yer - Abşeron rayonu Xırdalan şəhəri 8 sayılı tam orta məktəb (türk nağılı "Kələğlanın arzusu").

II yer - Abşeron rayonu Mehdiabad qəsəbəsi 4 sayılı tam orta məktəb (misir nağılı "Sevimli kəpənəklər").

III yer - Abşeron rayonu Ceyranbatan qəsəbəsi 2 sayılı tam orta məktəb (özbək nağılı "Üç qarpız toxumu").

Tamaşaçı rəğbəti qazandığına görə - Abşeron rayon Xırdalan şəhəri 7 sayılı tam orta məktəb (qazax nağılı "Qoca və pəhləvan").

Daha çox tamaşaçı alqışlarına görə - Abşeron rayonu Xırdalan şəhəri 2 sayılı tam orta məktəb (qırğız nağılı "Ağıllı dehqan").

Aktyorluq məharətinə görə - Abşeron rayonu Mehdiabad qəsəbəsi 3 sayılı tam orta məktəb (Azərbaycan nağılı "Zəhmət və Zinət").

Nağıl müsabiqəsinin qalibləri diplom və hədiyyələrlə mükafatlandırıldı. Misir Mədəniyyət və Təhsil mərkəzinin rəhbəri Dr. Əhməd Sami Elaydi iştirakçılara ürək sözlərini söylədi və tədbirin təşkilatçısı Şəhla Qəmbərovanı Misir Təhsil Nazirliyinin yüksək ali dərəcəli diplomu, elmi işlər üzrə direktor müavini Zahirə Dadaşovanı və Abşeron Təhsil Şöbəsinin əməkdaşı Səkinə Abbasovanı Misir Təhsil Nazirliyinin medalı ilə təltif etdi. Misir nağılını təqdim edən hər bir iştirakçıya xüsusi hədiyyələr verildi.

Gənc nəslin hərtərəfli inkişaf etməsi, sosial və estetik cəhətdən kamilləşməsi üçün uşaq ədəbiyyatının təbliği və mütləqi zəruridir. Bu səbəbdən uşaq ədəbiyyatının oxucular arasında təbliği məqsədi ilə mütəmadi tədbirlər keçirmək, azyaşlı oxucuların mütləq həvəsini artırmaq, kitabxana fondlarının uşaq ədəbiyyatı ilə intensiv şəkildə komplektləşdirmək məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm naziri cənab Əbulfəs Qarayev 01.02.2016-cı il tarixli 22 sayılı əmr imzalamışdır. Müvafiq əmrə əsasən tədbirlər planı hazırlanıb. Tədbirlər planının həyata keçirilməsi ilə bağlı bir çox layihələrə də start verilib. Onlardan biri də Azərbaycan Uşaq Ədəbiyyatının "Bərpa-Nəşr" layihəsidir. Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin dəstəyi və F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının köməyi ilə kitabxanamızın Qızıl Fondunda qorunan 1920-1960-cı illəri əhatə edən bir çox nağıl, hekayə və povestlər "Bərpa-Nəşr" layihəsinə əsasən ilk nəşrin kitab göstəriciləri olduğu kimi saxlanılmaqla təkrar çap olunmuşdur. Artıq bu günə 17 kitab işıq üzü görüb. İlk addım uğurla başa çatdığı üçün bütün azyaşlı oxucularımızı təbrik edir və layihədə əməyi olan hər kəsə təşəkkür edirik. Jurnalımızın bu sayında sizə iki əsəri təqdim edirik.

Çox-çox illər bundan qabaq, Tiflis şəhərində, dövlətli bir türk yaşayır. Allah ona çoxlu mal-dövlət vermişdi, lakin yeganə övladı olan qızı Mahü-Mehr onun üçün hər şeydən əziz idi. Göydəki ulduzlar gözəldir, lakin ulduzlardan yuxarıda yaşayan mələklər onlardan da gözəldir; beləcə də Mahü-Mehr Tiflis qızlarının hamısından gözəl idi. Tiflisdə Aşıq Qərib adlı bir yoxsul da yaşayırdı. Allah ona saf, təmiz bir ürəkdən və aşıqlıq istedadından başqa heç bir şey verməmişdi; o, toy məclislərində gəzib saz çalar, qədim Türkünstan pəhlivanlarını təriflər, varlı və xoşbəxt adamları əyləndirirdi. Toylardan birində o, Mahü-Mehri gördü və onlar bir-birinə aşıq oldular. Qızın vüsalına çatmağa Aşıq Qəribin ümidi az idi, ona görə də o, üzünü qara buludlar örtmüş qış göyləri kimi tutqunlaşdı.

Bir dəfə Aşıq Qərib bağda, tənəklərin altında uzanmışdı, nəhayət onu yuxu tutub yatdı. Bu zaman Mahü-Mehr öz yoldaşları ilə oradan keçirdi, qızlardan biri yatmış aşıqı gördü, ayaq saxladı. Dəstədən geri qalmış qız, Aşıq Qəribə yaxınlaşdı. Qız:

- Ay ağılsız, tənəklərin altında nə yatmışsan, oyan, sənin ceyranın yanından keçir, - deyə oxudu.

Aşıq oyandı. Qız quş kimi sıçrayıb gözdən itdi.

Mahü-Mehr qızın nəغمə oxumağını eşidib onu danlamağa başladı. Qız cavabında:

- Eh, bu nəغمəni kim üçün oxuduğumu bilmirsən, əgər bilsəydin, mənə təşəkkür edərdin; o oğlan sənin Aşıq Qəribindir, - dedi.

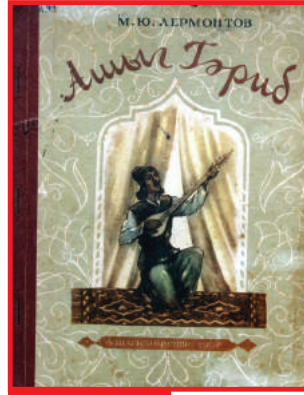
- Məni onun yanına apar, - deyə Mahü-Mehr sevindi.

Onlar Aşıq Qəribin yanına getdilər. Oğlanın qəmli üzünü gören Mahü-Mehr ondan bunun səbəbini soruşdu.

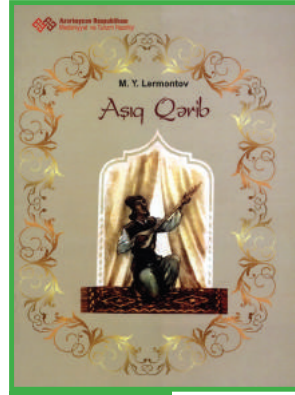
Aşıq Qərib dedi:

- Axı mən necə dərd çəkməyim, mən səni sevirəm, amma heç vaxt sən mənim olmayacaqsan!

Mahü-Mehr:

ƏVVƏL

SONRA

- Məni atamdan istə, - dedi, - atam özü toyumu zu edər və mənə o qədər çehiz verər ki, bizim hər ikimizə bəs ədə:

- Yaxşı, tutaq ki, Ayak ağa öz qızından heç bir şey əsirgəmədi, - deyə Aşıq Qərib cavab verdi, - lakin kim bilir ki, sonra sən mənim kasıblığımı və hər şeydə sənə möhtac olduğumu üzümə vurma-yacaqsan? Yox, əzizim Ma-

hü-Mehr, mən əhd eləmişəm: yeddi il dünyanı gəzib dolanacağam, ya özümə mal-dövlət yığacağam, ya da uzaq səhralarda məhv olacağam; əgər sən buna razı olsan - yeddi il tamam olanda sən mənim olarsan.

Qız razı oldu, lakin əlavə etdi ki, əgər o, təyin edilmiş günədək qayıtmasa, onu çoxdan istəyən Xurşud bəyin arvadı olacaqdır.

Aşıq Qərib öz anasının yanına gəldi; səfərə çıxmaq üçün ondan xeyir- dua aldı, kiçik bacısını öpdü və heybəsini çiyinə atdı, səfər əsasını özünə dayaq edib, Tiflis şəhərindən çıxdı.

Budur, bir atlı daldan gəlib ona çatdı. Aşıq Qərib baxıb gördü ki, gələn atlı Xurşud bəydir. O ucadan:

- Yaxşı yol! Səyyah! Sən hara gedirsənsə mən də sənə yoldaşam, - deyə çığırdı.

Xurşud bəylə yoldaş olmaq Aşıq Qəribin heç də ürəyindən deyildi. Lakin nə edə bilərdi? Onlar birlikdə xeyli yol getdilər; nəhayət qabaqlarına bir çay çıxdı. Çaydan keçmək üçün nə körpü, nə də dayaz bir yer vardı. Xurşud bəy ona dedi:

- Sən qabaqca üz keç, mən də sənin dalınca gəlirəm.

Aşıq üst paltarını çıxarıb üzüməyə başladı. Üzüməyə çayın o biri tayına keçəndən sonra dala baxıb nə gördü! Aman, ey qadir Allah, bu nə bələdir!.. Xurşud bəy onun paltarını götürüb Tiflisə qayıdırdı; o, atını hamar çöllə elə çapırdı ki, arxasınca çöldə ancaq toz ilan kimi burula- burula qalxırdı. Bəy, Tiflisə çatan kimi, Aşıq Qəribin paltarını aparıb onun qoca anasına verdi.

YAZ gələndə ağaclar qış yuxusundan ayılar, budaqlarda qönçə qönçəyə gülər, çöllər gül-çiçəklə bəzənər. Lalələr, yasəmənler bağı ətri ilə doldururlar. Zümrüd göylərdən yaşıllıqlara seh səpilir.

Bənövşə zülfünü darayar, qönçə kəmərinə bərk-bərk bağlayıb, tikandan ox atar, qış yuxusundan ayılmış nərgiz də təbiətin şənlik ahənginə qarışar.

Güllər ipək paltarını geyəndə külək sırğalarından yapışıb oynayır, sünbül ağzından ətir saçdıqca qızılgül ona baxıb həvəsə gəlir.

Təbiət nəgməkarı quşlar da əlvan çiçəkləri görüb dil açar, səs-səsə verərlər. Turac, kəklik, qumru, göyərçin ağız-ağıza verib xoş təranələri ilə gül fəslini salamlayırlar.

*Yaşıl don geyinər qoca təbiət,
Budaqlara verər ayrı bir zinət.
Bu şadlıq zamanı gülüzlü bahar
Hər gülə geydirər yeni bir paltar.
Küləklər tərpedib səs salar çölə,
Çəmən məskən olar çiçəyə-gülə.*

Yaz havası çəmənələrə mirvari səpər. Süddən doymuş bala ceyrən anası ilə səhranı seyrə çıxar.

Bülbül cəh-cəh vurub oxuyar, qırqovullar uçuşurlar. Adamlar çəməndə, dağların yaşıl yamacında məclis qurub şənlik edər, gül-çiçək dərərlər.

YAY fəslində kəndli taxıl məhsulunu yığmaqla, çoban sürüsünü dağlarda otarmaqla məşğul olar. Bağbanlar meynələrin, alma, armud, nar ağaclarının başına dolanırlar.

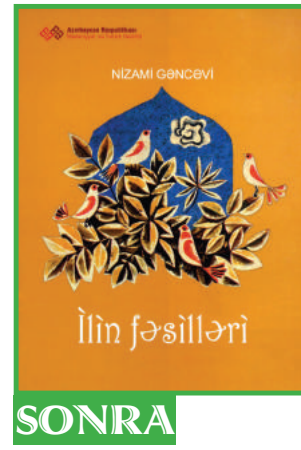
Tutuquşu, sərçə, sığırcın, qumru dəstəylə belədən-belə uçub, sanki Günəşi salamlar. Bağda, pardağ gül budaqlarında bülbüllər səs-səsə verib ötər.

Səma sultanı Günəş göylərin dərinliklərindən Yer üzünə nur və hərərət yağıdır.

Ağaclar əlvan bəzənib fəxr etdikləri halda, insanlar isti paltarlarını soyunur, açıq havada rahat nəfəs alar, tarlada, tikintidə daha sərbəst işləmək istərlər.

Günlər uzanır, gecələr qısalır. İşdən yorulanlar gecənin şirin yuxusunu nağıla, söhbətə dəyişməzlər.

Biçinçilər dənə dolu sünbülləri oraqla biçib dərz bağlar, xırmanlarda dağ kimi qalayırlar,

səhərin, axşamın sərinində işləmək hər kəsə xoş olar. Günorta Günəşin od tökdüyü vaxt hamı kölgəlik axtarar.

Bağda, bostanda kəndlilər məhsula baxıb sevinərlər.

Çöllərdən, meşələrdən ilbiz, bayquş səsi eşidilər.

Uşaqları tut ağacına dırmaşan, quzularla oynayan, göldə, çayda çimişən görərsən. Çayların bol suyu azalar, hər tərəfi yarpız, reyhan ətri doldurar.

Yayda göyün üzü təmiz, ayaz olar. Kəhkəşan ulduzlarla bəzənmiş payəndazını Şimaldan Cənuba səpər. Münəccimlərin gözüne yuxu getməz.

Bəzən də küləklərin gətirdiyi öteri ala-tala buludlar haray salıb şıdırğı yağış tökər, yazı da, payızı da yada salırlar.

Yayda ovçular silahlarını yerə qoyar, maral, ceyrən, kəklik, qırqovul körpələrinə rəhm edər, balanı anasız qoymaqla çəkinərlər.

Yay fəslində məxluqatın sevdiyi, bəyəndiyi, Günəşin insana, insanın Günəşə bəhrələndiyi zamandır.

PAYIZ gələndə məhsul yığılar. Yarpaq tökülər. Havalar soyuyar, sular bulanar. Bağların üzünə sarılıq qonar. Xəzəl tökülüb suların rəngini dəyişər. Nərgiz, yasəmən, qızılgül solub saralar. Küləklər əsib ilan kimi belədən-belə qıvrırlar, toz-torpağı göyə sovurur.

Dağ da, dərə də, çəmən də, bağ-bağat da əlvan libasını soyunur, qəmli bir görkəm alıb, təravətini itirir. Dəniz tufanına düşən adamlar qorxudan libasını soyunan kimi ağaclar da yarpağını töküüb çılpaq dayanar.

Tülkülər, dovşanlar, canavarlar vurnuxub yem axtarırlar. Zalım ovçular fürsət tapdıqca onların canına qəsd edirlər. Bədəncə zəiflər, ürəyi-ciyəri naziklər evlərə çəkilib səhhətini qorumaq üçün tədbir tökərlər.

İl uzununu zəhmət çəkən, bağ bəsləyib məhsul becərənlər üzümü, almanı, narı, heyvanı, armudu toplayıb qış azuqəsi tədarükü edər; torpağa, ağaca dinclik verərlər.

Qızıl alma, ağ alma öz görkəmi ilə lovğalanaraq nara, heyvaya yanıq verər: «Halın necədir?»

Nar öz növbəsində qırmızı sinəsini səxavətlə açaraq yaralı qəlblərə qan, can verər.

Püstənin ağzı açılır, innabın dodağı büzülür, narınc-turunc ətrafa ətir saçır. Kəndçilər Muğan şərabının küpündən içib sərxoş olan zaman payız küləkləri bütün gülüstanları vıyıldı ilə dolaşar.

Ardı var

Nağıllı dünyamıza səyahət

Mən gecələri səbirsizliklə gözləyirəm. Bilirəm ki, hər gecə nənəmin mənə bir nağıl hədiyyəsi var. O nağıllı dinləyə-dinləyə şipşirin yuxuya gedirəm. Bəlkə elə buna görə F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasında 1 İyun Uşaqların Beynəlxalq Müdafiəsi Günü ilə əlaqədar keçirilən “Nağıl bilicisi” adlı əyləncəli müsabiqədə az qala qalib olmuşdum. Amma təəssüf, ola bilmədim. Sən demə, nağıllı məndən də çox sevən uşaqlar var imiş.

“Nağıl bilicisi” yarışmasında Nəsimi rayonu 36 sayılı məktəbin 3-cü sinif şagirdləri və kitabxananın azyaşlı oxucuları iştirak edirdilər. Əyləncəli müsabiqə 5 mərhələdən ibarət idi: 1) Nağıllardan suallar 2) Tap görüm 3) Atalar sözü 4) Teleqram 5) Sehrli zənbil. Hər düzgün cavab bir kəpənək ilə qiymətləndirildi. Axı yaydır. Kəpənəklərin çiçəklərə qonan vaxtıdır. Sonda ən çox kəpənək yığmış oxucu müsabiqənin qalibi oldu.

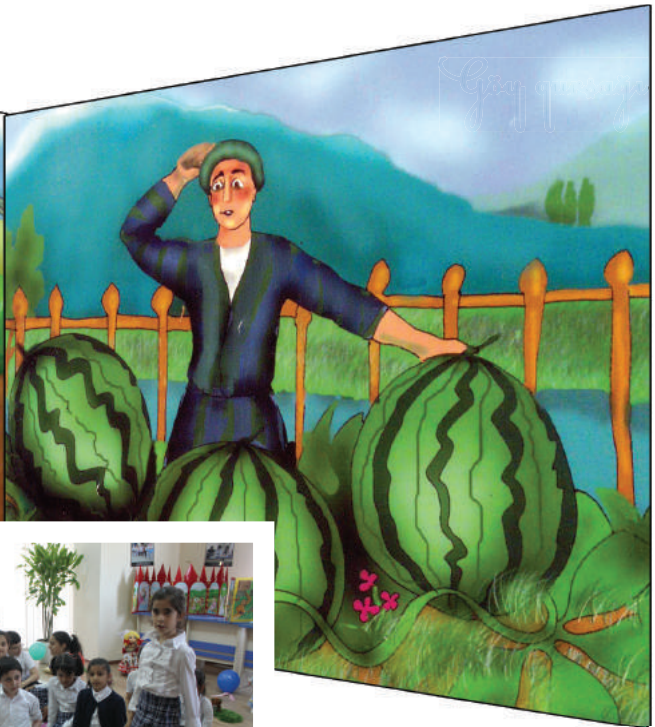
Müsabiqənin sonunda kitabxananın direktoru Şəhla Qəmbərova uşaqları bayram münasibəti ilə təbrik etdi və yaxşı nağıl bilicisi olduqları üçün onlara təşəkkürünü bildirdi. Mütaliənin və kitabın

uşaqların dünya görüşünün formalaşmasında böyük rol oynadığını qeyd etdi. O qeyd etdi ki, məhz kitablar uşaqlar üçün yeni dünyanın qapılarını açır, estetik tərbiyənin, mənəvi və intellektual səviyyənin yüksəlməsini təmin edir. Kitabxananın direktoru çıxışının sonunda müsabiqənin qalibi olmuş Nəsimi rayonu 36 sayılı orta məktəbin 3-cü sinif şagirdi Ağayeva Zəhra Elçin qızını “Nağıl bilicisi medalı” ilə təltif etdi. İştirak edən bütün uşaqlar kitablarla hədiyyələndirildi.

İncəhörüm

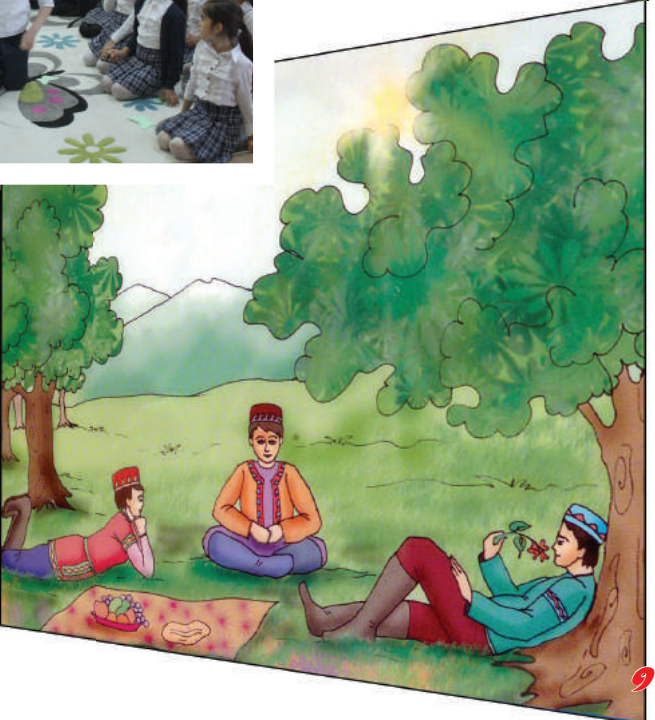
Üç qarpız toxumu
(Özbək nağılı)

Qoca və pəhləvan
(Başqırd nağılı)

Atanın üç məsləhəti
(Tatar nağılı)

Артем редко играл во дворе своего многоэтажного дома. Все лето

он провел в гостях у тети, папиной сестры, на море. Но вот наступила осень. Приехав домой, мальчик тут же окунулся в учебу. Его ожидали новые учебники за пятый класс и встреча со школьными друзьями и учителями. Артему, так же, как и всем школьникам, пришлось снова втягиваться в учебу.

Теперь на отдых у него оставалось совсем немного времени. Соскучившись за лето по компьютерным играм, Артемка все свободное от учебы время стал просиживать дома. Свои уроки мальчик готовил самостоятельно и, кстати, довольно быстро. Поэтому мама не могла запретить ему любимое занятие. А бабушка, глядя на внука, прилипшего к экрану монитора, переживала. "Дите и так худенькое, а этот нездоровый образ жизни и вовсе

подорвет его здоровье", – думала она. Но как же оторвать внука от любимого компьютера?

– Артемка, сходил бы ты во двор погулять, – не раз советовала она мальчику.

– Да, что ты, бабушка! Мне там не с кем играть. И что я буду делать один во дворе?

Однажды бабушка твердо решила, что нужно ей самой вывести внука на прогулку. И она схитрила:

– Знаешь, я видела в нашем дворе, как светятся золотым светом не одно, а целых три солнца. Хочешь, я тебе их покажу?

– Бабушка! У нас во дворе сейчас нет солнца. На небе – тучи.

– Вот и нет. Пойдем, ты их увидишь.

Заинтригованный, Артемка на этот раз не смог отказаться и пошел с бабушкой на прогулку. А во дворе – осенняя красота! Под окнами дома стоят, очаровывая всех великолепным золотым убранством, клен, ясень и каштан.

– Посмотри! Это первое солнышко, – бабушка показала

ТРИ СОЛНЬШКА ВО ДВОРЕ

на клен. – Это – второе, – она нежно погладила ствол ясеня, что рос рядом с окном их квартиры. – А это – третье, – бабушка посмотрела на каштан.

Только теперь внук обратил внимание на деревья во дворе. И в самом деле, они были очень красивы в эту пору года в ярких солнечных нарядах.

– Бабушка! И кто же их делает такими яркими? – улыбнулся Артем, хитро взглянув на бабулю.

– Я думаю, это в небе солнышко старается. Оно раскрашивает деревья в ослепительно желтый цвет, – отозвалась бабуля.

Конечно же, и она, и внук, понимали, что это не так. Однако, в жизни много загадочного. И на свете вполне могут происходить самые невероятные сказочные события.

Любуясь осенней красотой природы, бабушка и внук даже не заметили, как небо прояснилось, и все вокруг озарили волшебные солнечные лучи.

– Видишь, Артемка, солнышко появилось! Оно решило поприветствовать тебя! – ласково сказала бабушка.

– Привет! – улыбнулся мальчик, глядя вверх на небо.

У него вдруг поднялось настроение. И это произошло не от общения с компьютером, а общения с природой! Мальчик любовался на деревья, на кусты, цветы на газоне у дома, на солнце в небе.

– Смотри, бабушка! Вон самолет летит! – Артемка показал на белую пушистую дорожку в небе. А знаешь, я даже смогу тебе сказать, куда он летит!

Мальчик посмотрел на свой телефон, что-то там набрал и уверенно сказал:

– Этот самолет летит из Мюнхена в

Пекин.

Но бабушка даже не удивилась таким невероятным познаниям внука. Она уже давно привыкла к тому, что он узнает обо всех новинках компьютерных технологий раньше своих родителей.

Однако сам Артем понял: компьютер – это одно, а про реальную жизнь нельзя забывать. И не замечать такую чудесную осеннюю красоту природы, проходить мимо ее, опустив глаза или уткнувшись в телефон, просто глупо.

Татьяна Домаренок – Кудрявцева

Melissa

N a ğ ı l - p o v e s t

Haqqında danışacağım yumşaq gəlincik uzaqdan gəlmişdi. Haradan, heç özü də bilmirdi. Bircə onu bilirdi ki, lap uzaqdan gəlib. Çünki onları təyyarəyə yükləyəndə minlərlə gəlinciyin içindən yalnız o, çəhrayı xalça saçqlarına bənzəyən saçlarla dolu başını çıxardıb ətrafa baxa bilmişdi. O saat da soyuqdan tir-tir əsmişdi:

— Qar yağıb. Çox soyuqdur..

Əsə-əsə yenidən çəhrayı saçlı başını çıxartdığı deşikdən çəkib içəri salmış və təyyarəyə mindiyi üçün harayasa çox uzağa getdiyini anlamışdı. Təyyarə bir xeyli uçmuşdu. Sonra hara isə enmişdi. Və həmin yumşaq bədənli gəlincik yumşaq çəhrayı saçlı başını yenə də həmin deşikdən çıxardıb baxmış və demişdi:

— Günəş çıxıb, qar da yoxdur. Hər tərəf də yamyaşıldır.

Sonra gəlinciklər bir-birini itələyib demişdilər:

— İstidir... Çəkil, mənə toxunma. Qoy baxım.

Sonra onları bu günəşli ölkənin ən yaxşı mağazalarından birinə gətirmişdilər. Hər gələn uşaq çəhrayı saçlı gəlinciyin yanından başqalarını seçmiş, o isə qalmışdı...

Amma bir dəfə gəlincik neçə gündən bəri yaşadığı böyük tor səbətin dəmir millərindən tutub həsrətlə gəlib-gedənə baxırdı. Bir də gördü qarşısında yekə parlaq gözləri olan bir qız dayandı. Qız gözlərini ona zilləmişdi. Çəhrayı saçlı gəlinciyə:

— Ata, bax, gör nə gözəldir..

Gəlincik bu sözlərdən necə kövrəlmişdisə, əlləri dəmir millərdən qopmuş və o, kəlləmayallaq səbətin dibinə gəlmişdi. Qızçığaz onu balaca əlləri ilə qaldırmış, sığallaya-sığallaya atasına göstərmişdi:

— Ata, xahiş edirəm, al da bunu mənə...

Atası gülümsəmişdi... Qızçığaz onu balaca əllərində aparmışdı. Çəhrayı saçlı gəlinciyi. Adını üstünə yapışdırılmış kağızdan oxumuşdu — Melissa...

Onlar artıq neçə il idi ki, birlikdə idilər. Qız böyümüşdü. Melissa isə əksinə, bir az köhnəlmiş, bir az əzilmiş, balacalaşmışdı. İndi onu qızın əlində görənlər gülürdülər:

— Bunu haradan tapmısan? Çox köhnədir..

Belə sözləri eşidəndə Melissa kədərlənir, qız isə onu daha ürəkdən sinəsinə qısıb deyirdi:

— Gəlinciklər heç vaxt köhnəlmir. Melissa da təzədir. Həm də gözəldir. Ondan gözəl gəlincik Yer üzündə yoxdur...

Amma bu, çəhrayı saçlı gəlincik haqqında nağılın heç də sonu deyil. Sonu isə çox kədərli dir.

Bir gün Melissa eyvanın məhəccərinin üstündə oturub rəfiqəsini gözləyirdi. Hər gün olduğu kimi. Günəş şüaları onun çəhrayı saçları ilə oynayırdılar. Sonra haradansa bir oğlan peyda oldu. Oğlan məhəccərə yaxınlaşdı. Eyvana boylandı. Melissanı gördü. Görən kimi də gülməyə başladı:

— Ha, ha, ha... Buna bax. Lap əldən düşüb ki...

Sonra o, Melissanın çəhrayı saçlarından tutub fırlatdı. Melissa həyətin tozlu küncünə çırpıldı. Oğlan ona yaxınlaşdı. Saçlarından qaldırıb bir də baxdı:

— Fu, nə gündəsən...

Dedi... Və onu ayaqları ilə həyətin o tərəf bu tərəfinə atdı. Melissanın çəhrayı saçları qapqara oldu... Həmişə gülümşəyən gözləri tozla doldu... Günəş batdı. Kədərlə qapqara buludların arxasında itdi. Sonra yağış yağmağa başladı. Yağışdan qaçan oğlan Melissanı ayaqları ilə vura-vura həyətdən çıxartdı...

Qız isə hələ də onu axtarır. Hətta müsahibə verdiyi bir qəzetin müxbirinə də belə demişdi: "Mənim bir gəlinciyim vardı. Adı Melissa idi. Mən onu çox sevirdim..."

Bu sözləri deyəndə isə qara gözləri yaşla dolmuşdu...

Belə... Dostum, yəqin ki, bu

əsəri, yəni "Melissa"nı yazdığım üçün özümü uzun illər qınayacağam. Bilirsən niyə? Buradakı bir gəlinciyin həyatını təsvir etməklə səni kədərləndirdiyim üçün. Amma bu əsəri yazmaqla sənə həyatın görmədiyini tərəflərini göstərmək istədim. Müxtəlif şəraitlərdə yaşayan yaşlılarının – sən kimi oğlan və qızların həyatından bəzi epizodlar danışdım. Göstərmək istədim ki, bu Yer kürəsi adlanan planetdə heç də hamı xoşbəxt deyil...

Ardı var

Karma Wilson

BEAR'S LOOSE TOOTH

From a cave in the forest came a MUNCH, MUNCH, CRUNCH as Bear and his friends all nibbled on their lunch. Bear savoured every bite. He gulped and he gobbled. Then there in his mouth something wiggled, and it wobbled. As Bear nibbled food, something moved when he chewed! It was... Bear's loose tooth!

Bear pointed in his mouth and he said, "Oh, dear! My tooth feels funny. It's the one right here." Bear frowned and he worried. Tears welled in his eyes. "But how will I eat if my tooth says goodbye?"

Hare said, "Open wide." Then he looked inside and saw Bear's loose tooth.

Mouse squeaked, "Don't fret. Don't fuss. Look, see? A new tooth will grow where the old used to be."

"We'll help!" said Wren. "I know what to do! It's out with the old and in with the new!" Wren perched on Bear's lip and he got a good grip on Bear's loose tooth. Wren pulled on the tooth with all of his might. "Is it out?" asked Bear. But it stayed stuck tight. "I'm a bit too small for the job," said Wren. So Owl grabbed the tooth. But the tooth stayed in. Badger said, "I'll try." And he gave a big pry on Bear's loose tooth.

They all took a turn, but the tooth wouldn't budge. Then... Bear used his tongue and he gave a little nudge. His tooth wiggled to and fro; then what do you know... Bear's tooth fell out!

Bear danced a big dance. Bear grinned a big grin. Bear held up his tooth and he

showed all his friends. Bear looked in the mirror, and he laughed at his smile. A new tooth would come, but it might take a while. That night in bed, right next to his head lay Bear's loose tooth.

While he slept and he snored, a fairy fluttered in, and she left blueberries where Bear's tooth had been!

He woke in the morning and found the sweet treat. Bear's friends came for breakfast. They sat down to eat. Bear gulped and he gobbled, and he felt something wobble... Uh-oh! Bear's loose tooth!

Dovşan Edvardın qeyri-adi səyahəti

Əvvəli ötən saylarımızda

Onuncu hissə

Lolli sərt ifadəli sifəti və al qırmızı boya çəkilmis dodaqları olan bir qadın idi. İçəri girən kimi qonaq otağındakı rəfin üstündə oturmuş Edvardı gördü.

– Bu nədir belə? – dedi. Cəld çemodanını yerə qoydu və yaxınlaşıb Edvardın ayağından tutub qaldırdı. Edvardın başı və qulaqları havada yelləndi.

– Bu Suzannadı, – Nelli dedi.

– Suzanna kimdir? – Lolli Edvardı daha bərk silkələdi. Dovşanın paltarının ətəyi sallanıb başını örtüdü. Və o heç nə görmədi. Amma qəlbi Lolliyə qarşı dəhşətli nifrətlə doldu.

– Atan tapıb. Toruna düşüb. Əynində heç nə yox idi. Mən tikmişəm paltarlarını.

– Ana, başın xarab olub? – Lolli bağırdı. – Dovşanın paltar nəyinə lazımdı?

Nellinin səsi əsdi:

– Hə... Nə bilim, mənə elə gəldi ki, onu geyindirmək lazımdır.

Lolli Edvardı götürdüyü rəfin üstünə atdı. Edvard şam yeməyinə kimi burada beləcə başı aşağı sallanmış halda qaldı.

– Bu qədimdənqalma uşaq masasını kim

gətirib qoyub evin ortasına? – Lollinin səsi yenə də otağı bürüdü.

– Fikir vermə. Atan onun laxlayan ayaqlarını yapışqanla bərkitmək üçün gətirib. Elədir, Lorens?

– Aha. – Lorens gözünü qarşısındakı boşqabdan çəkmədən dilləndi.

Və təbii ki, şam yeməyindən sonra Lorens Edvardla sahilboyu gəzintisinə çıxmadı və bu eve gəldiyi gündən ilk dəfə idi ki, o unuduldu... Səhər tezdən isə Lolli onun üzünə düşmüş ətəyini qaldıraraq diqqətlə gözlərinin içinə baxdı:

– Bura bax, sən mənim qoca valideynlərimi tilsimə salmışsan, nədir? Qonşular deyir ki, onlar bütün günü sənənlə körpə uşaq kimi gəzişir, söhbətləşir, dərdləşirlər.

Edvard da Lolliyə diqqətlə baxdı. Al qırmızı pomadasına, kinayəli sifətinə. Və çox kədərləndi. Üşüdü. Elə bildi ki, haradasa qarını, pəncərəni açıq qoyublar...

– Amma mənim başımı aldada bilməzsən. – Lolli yenidən Edvardı hirsle silkələdi. – Biz sənənlə çıxıb əməlli-başlı gəzişəcəyik. İkimiz...

Lolli Edvardın qulaqlarından tutub mətbəxə apardı və başüstə zibil vedrəsinə atdı.

– Ana, mən maşını götürəcəm. Bir az işim var.

Maşınla getməliyəm, – deyə qışqırdı.

– Götür, əzizim, götür. Kim sürür ki, onu. Qalib həyətdə. Yaxşı yol.

Lolli Edvardı zibil vedrəsində maşına qoydu. “Əlvida”, – deyə Edvard pıçıldadı. Və farforsinəsinin lap dərinliyində sərt bir ağrı hiss etdi. İlk dəfə hiss etdi ki, ürəyi var. Və qəlbində iki sözü fasiləsiz təkrarladı: “Nelli və Lorens...”

11-ci hissə

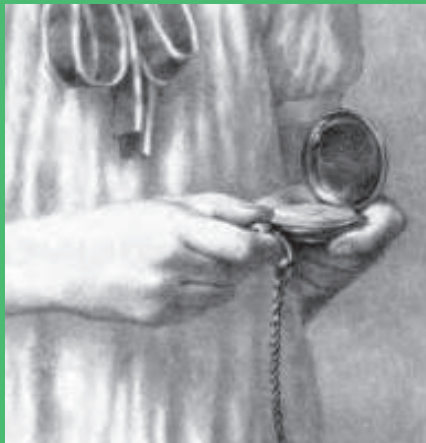
Beləcə, Edvard bir də onda gözünü açdı ki, zibillikdədir. O, apelsin qabıqları, boş qəhvə qutuları, əzik-üzük karton bağlamalar, cır-cındır və cırıq avtomobil təkərləri arasında idi. İlk gecə o, bütün zibillərdən üstdə idi, heç olmasa ulduzları seyr edib dərini unuda bilirdi. Amma səhəri gün gödəkboş biri gəldi və zibil topasının üstünə çıxıb dirsəklərini oynada-oynada qışqırdı:

– Mən kiməm? Mən Ernestəm, Ernest – dünyanın şahı. Niyə dünyanın şahıyam? Ona görə ki, zibilliklər şahıyam. Hahaha... Ernest – dünyanın şahı. – O yenə də bərkdən, qarğa kimi qarıldadı.

Edvard Ernestin dünya haqqında dediyi fikirlərlə tam razı idi. Deyəsən, doğrudan da, dünya elə zibil və tullantılardan ibarətdir, çünki dünəndən elə hey başına yeni və yeni zibillər tökülürdü. Və o artıq altda qalmışdı, kağız və qida qalıqları arasında diri-diri basdırılmışdı. Artıq səmanı görmürdü. Heç ulduzları da. Ümumiyyətlə, o, heç nə görmürdü.

Təkcə onu düşünürdü ki, nə vaxtsa mütləq Lollini tapıb ondan əməlli-başlı qisas alacaq, qulaqlarından tutub sürüycək, diri-diri zibillikdə basdıracaq.

Amma qırx gün qırx gecə

zibillikdə qalandan sonra zibil iyi onun beynini elə dumanlandırdı ki, o, artıq heç Lolli-dən alacağı qisas haqqında da düşünə bilmədi. Və son günlər o qədər ruh düşkünü oldu ki, düşünməyi tamamilə tərgitdi. Hətta deyim ki, indi düşdüyü vəziyyət okeanın dibində olduğundan daha ağır və dözülməz idi. Məsələ zibillikdə olmaqda deyildi. Məsələ onda idi ki, o, daha əvvəlki Edvard deyildi. O indi əvvəlki dovşan Edvarddan çox fərqliydi. Fərqin nədə olduğunu özü də bilmirdi. Amma bu dəyişikliyi hiss edirdi. Yadına yenə də Peleqrinanın heç kimi sevməyən şahzadə qız haqqında nağlı düşdü. Cadugər onu heç kimi sevmədiyi üçün donuza döndərmişdi. Bax indi o, bütün bunları daha yaxşı dərk edirdi. Yenə də Peleqrinanın səsi qulaqlarında idi: “Sən mən, Edvard, çox təəccüfləndirdin”.

“Axı niyə? – hələ indi də Edvard özü-özünə bu sualı verirdi. – Axı mən niyə Peleqrinanı bu qədər təəssüfləndirmişəm?”

Bu suala elə bu günlərdə cavab tapmışdı. O, Abilini lazım olduğu qədər sevməmişdi. İndi də həyat onları ayırmışdı və o bir daha Abilinə öz sevgisini sübut edə bilməyəcəkdi. Bax indi Nelli ilə Lorens də keçmişdə qaldı. Edvard onlardan ötrü çox darıxırdı. Onların yanında olmaq istəyirdi. Yəqin sevgi elə budur.

Günlər ötürdü. İndi Edvard saati hər səhər tezdən zibilliyə gəlib özünü dünyanın şahı elan edən Ernestə görə təyin edirdi.

Zibillikdə olduğu yüz səksəncinci gündə Edvard xoşbəxt bir təsadüf nəticəsində zibillikdən canını qutara bildi. Yanındakı zibil azca tərpendi və qulağını dibindən it fısıltısı gəldi. Sonra Edvardın üzünə günəş şüası düşdü...

**Rus dilindən çevirdi
SEVİNC NURUQIZI**

ƏYRİ MEŞƏ

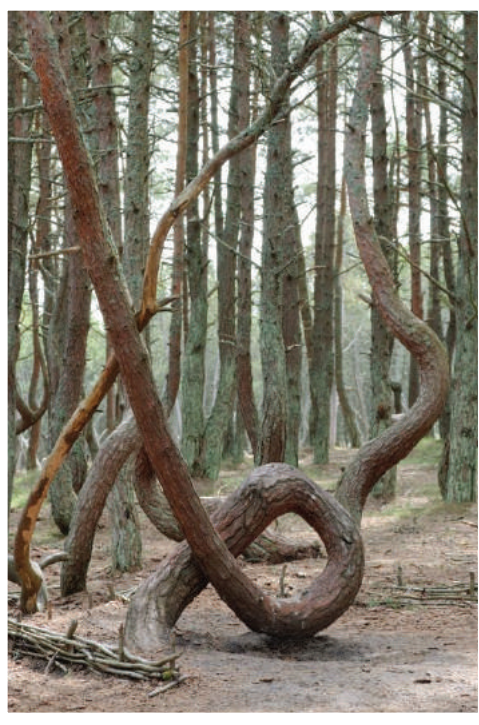
Bu meşə Polşada Qrafino şəhəri yaxınlığında yerləşir. 1930-cu ildə salınıb. Adına da “Əyri meşə” deyirlər. Çünki ağaclarının gövdəsi torpaqdan çıxan kimi 90 dərəcə bucaq altında əyilib. Özü də şimal tərəfə. Meşə 1,8 hektar ərazidə salınıb. Qəribədir. Bu boyda meşədə bir dənə də olsun düz, şumal ağaca rast gəlməzsən. Maraqlısı budur ki, ağacların boyu da çıxmır. 80 ildir salınmış meşədə ağacların hündürlüyü 1,5 metrədən yuxarı qalxmır. Bu sirri hələ ki, açan olmayıb. Nə alimlər, nə ekoloqlar, nə də yerli camaat. Kimi deyir küləklərin günahıdır, kimi deyir insanların. Bir dənə də rəvayət gəzir dillərdə. Deyirlər, güya bu meşədə bir cadugər yaşayırmış. Və ağaclar da onun daxmasını yad gözlərdən qoruyurmuş. Qonşu kəndlərdə yaşayanlara odun lazım olub deyə, onlar əllərində balta giriblər meşəyə. Hansı ağaca balta vurublarsa, həmin ağac gövdəsini qaçırdıb və yumrulanıb... Və elə bu vəziyyətdə də donub qalıblar. Meşədə nə bir quş cəhcəhi, nə də cırcırma cırlıtısı eşidilir. Bəzi mütəxəssislər belə hesab edirlər ki, meşədə hansısa bir mənfi enerji hökm sürür. Məhz bu enerji ağacları əyir, quşları, cırcıramaları qovur...

Rəqs edən meşə

Və yaxud sərxoş meşə...

Bu meşə Baltik dənizini Kurş körfəzindən ayıran qamçıyabənzər torpaq zolağında yerləşir. 1960-cı ildə salınıb. Çox unikal bir təbiət möcüzəsidir. Bu meşədəki ağaclar, rəqs edirlər kimi müxtəlif tərəflərə əyiliblər. Əyri və düz ağacların yayıldığı ərazi arasında dəqiq sərhəd var. Bir metr o yana qədd-qamətli ağacların bitdiyi yer, bir metr bu yana yupyumru burulmuş, əyilmiş ağaclar. Kimi bu anomaliyanı həşəratlarla əlaqələndirir, kimi insanlar, kimi də kosmik enerji ilə. Amma "Rəqs edən" meşənin sirri hələ də açılmamış qalır. Sadəcə, turistlər bu ağacların gövdəsindəki halqalardan keçib xoşbəxt olmağa can atırlar... Vəssalam...

Tut ağacında albalı

Hə... Ağaclardakı anomaliyalardan danışib bundan danışmamaq günahdı... Özü də əməlli-başlı anomaliyadan. Bu ikimərtəbəli ağac və yaxud ağac üzərində (Bialbero di Casorzo) ağac italyan qəsəbəsi Pyemontdadır. Bilmirəm bu albalı çəyirdəyini tut ağacının təpəsinə qaldıran kim olub?! Məncə, hansısa bir quş... Kim çıxıb tut ağacının başında albalı yeyər. Nə deyim?! Bəlkə italyanlar yeyir. Amma biz tut ağacına tut yemək üçün çıxırıq, adətən...

Hə... Ağacın təpəsindəki bu

albalı çəyirdəyi günəşdən istilik, buluddan su içib şişib, çatlayıb, cücərib. Amma bununla kifayətlənməyib. Öz köklərini tut ağacının putlamış gövdəsi ilə buraxıb ağzı aşağı. Köklər gedib torpağa çatan da sevincindən qışqırıb: "Urra..." Və başlayıb şad-xürrəm yaşamağa, boy atmağa, bar-bəhər verməyə. Qol-budağını beş metr radiusunda yayıb ətrafa. Altdakı qonşusundan heç bir asılacağı qalmayıb. Amma tarixə düşüb. Adı kitablara, qəzet və jurnallara yazılıb. Ağacda ağac olub... Sağ olsun, tuta qonub albalı yeyən quş...

Ağzı və pəncəsi ilə çəkənlər

Sizi deyər bilmərəm, mən heyvanların istedadına inanıram. Onlar gözəl nəğmə oxuyur (biü-biü), saatdan da dəqiq ola (xoruz), ən eşidilməz səsləri eşidə (fil), ən keçilməz dağları aşır (dağkeçisi), ən gözəl tikililəri tikir (qaranquş, qarışqa), ən şirin qidaları hazırlayır (arı) bilirlərsə, deməli sadalamadığım ən çətin işləri də yerinə yetirə bilirlər. Söhbətim rəssam heyvanlar haqqında olacaq. Sadəcə rəssam yax, məşhur rəssam heyvanlar...

Asiya filləri

Asiya filləri əvəzedilməz rəssamlardır. Onlar nəinki peyzajlar, təbiət mənzərələri yaradır, hətta avtoportretlər işləyir, abstrakt lövhələr cızırlar. Bu işlə əvvəlcə Tailand filləri məşğul olublar, sonra rəssam qardaşlara Kamboca, İndoneziya və Şri-lanka filləri də qoşulub. İndi dünya sənətsevərləri onların əsərlərini xüsusi saytlardan əldə edə və öz şəxsi kolleksiyalarında qoruya bilirlər.

Tısbağa Kupa

Tısbağa Kupa eksentrik rəssam xanımla bir damın altında yaşaya-yaşaya rəssam oldu desəm, yəqin ki, yanılmaram. Cəmi bir neçə ay ərzində adicə quru tısbağasından rənglər dünyasının Kupasına çevrilə bildi. Amerikanın 50 ştatından hər birində bir dənə də olsa əsəri ilə məşhurlaşan Kupanın şöhrəti Kanada və Avstraliya, Almaniya və İngiltərə, İtaliya və Niderland, Belçiya və Bəhreynə yayıldı. Onun əsərlərindən əldə edilən gəlirin bir hissəsi tısbağaları müdafiə fondlarına ayrıldı.

Kupa abstrakt ekspressionizmin "parlaq" nümayəndəsidir. O, kətan üzərinə tökülmüş boyaların üzəri ilə sürünür və qarnı ilə boyanı kətana sürtür. Nəticədə, əvəzsiz tablolar yaradır. 5 ildə 800 əsər. Hər birinə də 20 dəqiqə zaman sərfiyyatı...

Şimpanze Konqo

Şimpanze Konqo dünyada ən məşhur rəssam heyvandır. 2005-ci ildə Bonhams hərracında onun 3 əsəri satıldı. Amma o özü bu zəfərin şahidi olmadı. Çünki 10 yaşında vərəmə yoluxmuş və dünyasını dəyişmişdi. İstedadlı Konqonun pərəstişkarları sırasında məşhur Pablo Pikasso və Joan Miro da var idi. Konqo 10 illik həyatı boyu 400-dən artıq tablo yaratmışdı. Hətta bu işə o qədər aludə olmuşdu ki, rəng və fırça əldə etmək üçün əməlli-başlı isterikaya düşürdü.

Qaban Smitfild göy rənglə işləməyə üstünlük verir. Çoxsaylı kameraların qarşısında məşhurlara xas gülümsünə və bədən nümayiş etdirə bilir. Onun ləqəbi Pig-cassodur ki, onun da bir hissəsi Pikassonun adından götürülüb.

Çoya

Bu at yaşadığı fermada sərt qanunlarla əhliləşdirildiyi üçün həm fiziki, həm mənəvi, həm də psixoloji sarsıntılar yaşamışdı. Onun yeni sahibəsi balerina qadın atın bütün sarsıntılarını öz sevgisi ilə sağaltdı və onun məhəbbətini qazana bildi. Və insanlara nifət edən Çoya bu qadının böyük heyranı oldu. Hətta onun şəninə rəsmlər çəkdi...

Atdakı bu istedadı həssas balerina duydu. Onun ağızına fırça verdi, qarşısına boyalar və kətan qoydu. Nəticə gözəl oldu. Çoya bir-birindən gözəl tabloları ilə sahibəsini heyran etdi.

nu da deyim ki, kiçik qardaşlarımızın əsərləri şəxsi kolleksiyaları, muzeyləri, sərgi salonlarını bəzəyir. Baha qiymətə alınıb-satılır. Hərraca çıxarılır. O kəslərin əsərləri ki, fırçanı əllərində deyil, ağızlarında və pəncələrində tuturlar...

Afalinlər Arqas, Qabiya və Qloriya Litvanın Klaypedo şəhərindəki dəniz muzeyinin delfinlərindəki delfinlərdir. Afalin – böyük delfin və yaxud butulkaburun delfinlərin adıdır. Onlar hər birinin özünəməxsus dəst-xətti olan rəssamlardır. Arqas – sürü başçısıdır. O, əlvan və parlaq rənglərlə işləməyi sevir. Qloriyanın əsərləri havah və nəfisdir. Qabiyanın əsərləri isə böyük sənətkarlığı və canlılığı ilə seçilir.

Afalinlər Arqas, Qabiya və Qloriya

Çek-Rassel-teryer Tillamuk Çeddar, yaxud, sadəcə, köpək Tippi

Çek-Rassel-teryer Tillamuk Çeddar ikiayaqlı rəssamlara əməlli-başlı rəqib ola biləcək sənətkardır. Tippihin hesabında 20 şəxsi sərgi var. O dəfələrlə məşhur tele-şouların qonağı olub, haqqında məqalələr yazılıb. Onun yaradıcılıq yolunu əks etdirən kitab işıq üzü görüb. O, rənglərdən istifadə etmir. Caynaqları və dişləri ilə cıza-cıza çəkir. Əsərlərinin qiyməti minlərlə dollar olur.

Qarısqayeyən Styui atılmış heyvanlar pansionatından götürülüb. Oreqon ştatının sakini Anjela Qudvinin himayəsi altında böyüyüb. Anjela ona arxa pəncələri üstündə gəzməyi, əl etməyi, öpüşməyi, hətta qaşıqla yemək yeməyi belə öyrədə bilib. Qasıqdan sonra sahibəsi ona fırça verib. İstedadlı olmasa da, həvəskar rəssam ola bilib.

Qarısqayeyən Styui

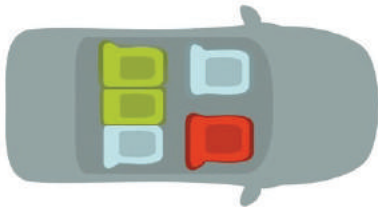

6 nəqliyyat növündə ən təhlükəsiz yerlər

Düşündüm ki, bunları bilməlisən. Özü də mütləq.

İndi yaydır. Səyahətlər bir-birini əvəz edir. Təhlükəsizliyimiz isə çox önəmlidir. Nə ilə səyahət edirsən?! Avtomobillə? Gəmi ilə? Yoxsa qatarla? Onda məni yaxşı-yaxşı dinlə.

Avtomobildə

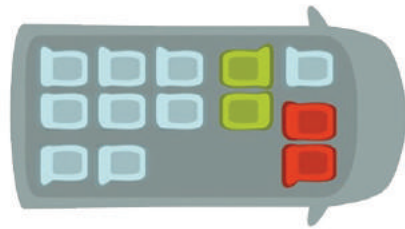
Təhlükəsiz yerlər: dal oturmaqda sürücünün arxasında və yaxud ortada. Belə ki, maşının bu hissəsi "kəllə-kəlləyə" toqquşma zamanı deformasiyaya uğramır.

Təhlükəli yerlər: sürücünün yanında. Qəza anında ilk təhlükə məhz qarşıda oturanı gözləyir.

Təhlükəsiz yerlər: üzü hərəkətin əksinə ən təhlükəsiz yerlər hesab olunur. Təhlükə anında öndəki oturacağa çırpılmaq qorxusu yoxdur.

Təhlükəli yerlər: pəncərənin və qapının yanındakı oturmaqlar. Avtomobildə olduğu kimi, sürücünün yanındakı yer də təhlükəli hesab edilir.

Marşrut taksində

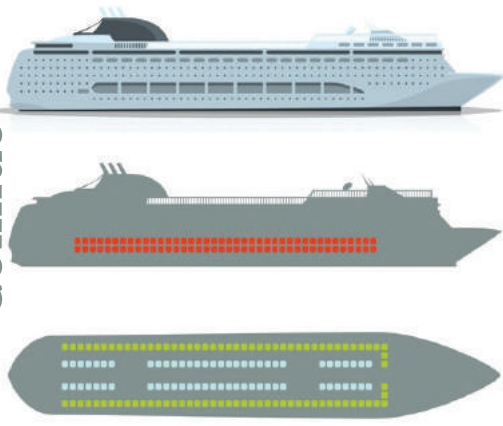
Təhlükəsiz yerlər: qatarın mərkəzinə yaxın vaqonlar. 5-ci və 6-cı kupelər. Belə ki, qəza zamanı birinci, ikinci və sonuncu vaqonlar əzilə və xətdən çıxa bilər.

Təhlükəli yerlər: hərəkət istiqamətində olan yerlər, belə ki, əyləc basıldığı anda onlardan yıxılmaq daha realdır.

Qatarda

Gəmidə

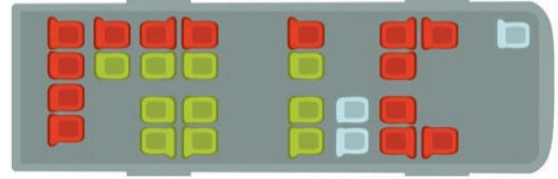
Təhlükəsiz yerlər: salonun ortasındakı hərəkət istiqamətində yerləşən kənar sağ oturmaqalar. Çünki bu yerlər qarşıdan gələn nəqliyyat növünə ən uzaq məsafədədir.

Təhlükəli yerlər: ilk iki sıra və pəncərələrin yanında olan oturmaqalar. Arxa oturmaqalar isə arxadan zərbə halında olduqca təhlükəli ola bilər.

Təhlükəsiz yerlər: göyertə və göyertəyə yaxın karyotlar, çünki gəminin yuxarı hissəsi suyun altına ən sona gedir.

Təhlükəli yerlər: aşağı karyotlar. Çünki zədələnmə zamanı onlara su daha tez və sürətlə dolur. Və onları tərk etmək çətinləşir.

Avtobusda

Təyyarədə

Təyyarədə təhlükəli və təhlükəsiz yerlər barədə fikir ayrılıqları çoxdur. Mütəxəssislər bu mövzuda ortaq fikrə gəlməkdə çətinlik çəkirlər. Amma əksəriyyəti iddia edir ki, təyyarənin quyruq hissəsi ən təhlükəsiz yeridir.

Ən təhlükəli yer isə təyyarənin qabaq hissəsindəki ilk sıralardır.

Kidzania

Kidzaniya nə deməkdir?

Cəmi 2 dəqiqə vaxtını alacam. Kidzaniyanın nə olduğunu bilməlisən axı... Burada hər kəs arzularında kim olmaq istəyirsə, məhz o olur. Buradakı, sadəcə, attraksionlar deyil, uşaqların bütün kaprizlərini yerinə yetirən kimsə də yoxdur. Bunun əvəzində uşaqlara xeyirli məsləhətlər, təcrübə, xoş təəssüratlar və sərbəst olmaq imkanı verilir. Kidzaniya 5-14 yaş arası uşaqlar üçün düşünüldü.

Dost, indiyədək səninlə çox parklar haqqında danışmışıq. Yer üzündə uşaqlara aid olan bütün əyləncəli, öyrədici, inkişafetdirici parklar haqqında. Bu gün danışacağımız məkan isə bütöv bir dünyadır – uşaqların dünyası. Bu gün bu dünyaya səninlə səyahət edəcəyəm. Səyahətimizdən zövq alacağına adım kimi əminəm...

Xeyirli əyləncələr

Kidzaniya küçələri ilə gedən uşaq xəstəxana, universitet, muzey, teatr – bir sözlə əsl şəhərlərdə qarşılaşa biləcəyi nə varsa, onunla qarşılaşır. Bax, bütün bu gördüyü müəssisələrdə həmin o uşaq işə girə və istədiyi sənətlə məşğul ola bilər. Yəni öz gücünü istənilən sahədə sınaq edə bilər. Bu məkanda uşaqlar ən ağılsız işlərin öhdəsindən gəlir – təyyarə sürür, teleqramlar yaradır, yanğın söndürür, laboratoriya təcrübələri aparır, teatr tamaşalarında iştirak edir...

Kidzaniya əsl ölkədir. Öz tarixi, dövlət rəmzləri, himni, gerbi ilə birlikdə. Hər dəfə dövlət bayrağı qaldırılanda himn səsləndirilir. Kidzaniya dövlət himni.

İlk Kidzaniya 1999-cu ildə Meksikada yararıb. Bu gün bu parklar Yaponiyadan tutmuş Meksikaya, Rusiyadan Çiliyə qədər 19 ölkədə 24 park var.

Kiçik qəhrəmanlar üçün əsl şəhər

Musiqi studiyasında bütün alətlər həqiqətdə olduğu kimidir. Əməlli-başlı rok qrup təşkil edib, hit yaratmaq olar.

Əsl səyahət əsl təyyarənin qarşılıdığı Kidzaniya hava limanından başlayır. Buradan keçən uşağa gözəl şəhərin qapıları açılır.

Küçələrdə işıqforlar var, avtobuslar ora-bura şütüür...

KAİ – Kidzaniya dilində məhz belə “salam” verirlər. Bəli-bəli, təəccüblənmə. Kidzaniyada hər kəs kidzan dilində danışır.

Əsl valyuta və iqtisadiyyat

Burada uşaqlar həm də maliyyə idarəetməsi üzrə ilk bilgiləri əldə edir. Kidzaniyanın şəxsi valyutası kidzo “qara” adlanır. Burada uşaq öz ilk valyutasını qazanır və şəxsi kapitalını hara yönəltmək barədə özü qərar verir. İstəsə, oyuncaqlar alar, ya da ki, sürücülük kurslarına gedər. Hər ikisini eyni anda etmək üçün qazanılmış pul kifayət etmir və uşaq ilk dəfə şəxsi büdcəsini planlaşdırmağı öyrənir.

Təhlükəsizlik

Kidzaniya hava limanında bütün sərnişinlərə qolbaqlar paylanır. Bu qolbaqlar uşaqların Kidzaniyadan özbaşına çıxıb getmək riskini əngəlləyir. Çünki uşaq qolbaqları böyüklərininki ilə əlaqəlidir. Hər bir valideyn bu qolbaq vasitəsilə uşağını nəzarətdə saxlaya bilər. Kidzaniyada hər bir əməkdaş nəinki adi, xüsusi əngəlləri olan uşaqlarla belə işləmək üçün xüsusi təlim keçib. Elə bu səbəbdən, bütün uşaqlar bu məkanda bərabər hüquq və imkanlara malikdirlər.

Kidzaniyanın prezidenti və yaradıcısı Xavyer Lopes Ankonadır.

Çox oxusan, çox bilərsən

Тарана Фарзиева
Читаем и пишем
– Пособие для
дошкольной
подготовки.

Bu kitab ümumi dün-
yagörüşünün səviyyə-
sinin artırılmasında,
nitqin inkişafında,
diqqətin və yaddaşın
formalaşmasında uşaqlara kömək
olacaq.

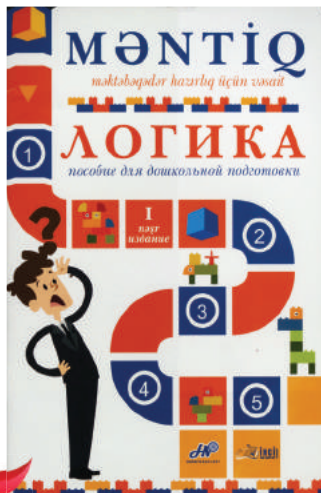
Məktəbəqədər
hazırlıq üçün vəsait –
Testlər –Vəsait

Birinci sinfə hazırla-
şanların yaxın kömək-
çisi, həm də onların
dünya görüşünün
formalaşması və intel-
lektual inkişafı üçün
yardımçı ola bilər.

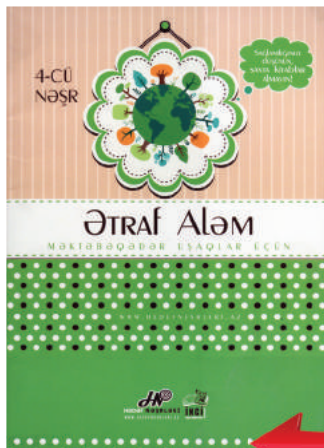
Təranə Fərziyeva
- **Məntiq – Məktə-
bəqədər hazırlıq
üçün vəsait**

Kitabda uşaqlar üçün
müxtəlif mövzularda
şəkillərin müqayisəsi,
labirintlər, fərqləndi-
rici rəngləmələr, boş
xanalara çəkiləcək
fiqurları tapma və
digər məntiq oyunları
yer alıb.

Təranə Fərziyeva –
10-a qədər sayıram
toplayıram, çıxıram

Bu kitabı oxuyan
hər kəs 10-a qədər
saymağı, toplamağı
və çıxmağı öyrənə
biləcək.

Gülnar Xəlilova –
Ətraf aləm - Məktəbəqədər
**hazırlıq üçün vəsait. Təkmil-
ləşdirilmiş 4-cü nəşr.**

Bu kitabdən meşə ağac-
larından tutmuş, elektrik
əşyaları, musiqi alətləri,
səma cisimlərinə qədər
hər şey haqqında öyrənə
biləcəksən.

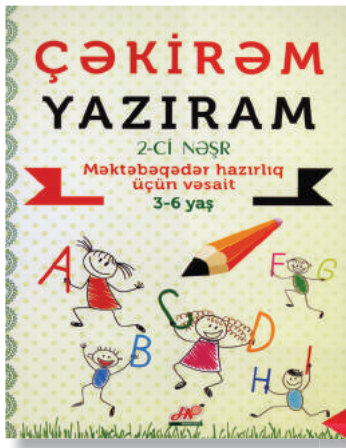
Gülnar Xəlilova
- **Oxuyaq, yazaq**

Məktəbəqədər
uşaqlar üçün
nəzərdə tutul-
muş bu kitab
sənə əlifbanın
hərflərini öyrə-
dəcək.

Jan Potter – Uşaqların çox qısa zamanda edə biləcəkləri fənn təcrübələri

Bu kitabda 108 tez və asan təcrübə göstərilmişdir. Hər bir təcrübə 10 dəqiqə və ya daha az bir zamanda tamamlanmalıdır. Bu kitabı əldə etməklə qısa bir vaxtda daha çox həyəcanverici mövzu öyrənmiş olacaqsan.

Gülnar Xəlilova – Çəkirəm, yazıram - Məktəbəqədər hazırlıq üçün 2-ci nəşr.

Bu kitab məktəbə getməyə hazırlaşanlara rəsmlər çəkməyi və hərfləri yazmağı öyrədəcək.

Şahmatı öyrənirəm

Bu nəşr uşaq bağçaları və orta məktəblərin 1-ci sinif şagirdləri üçün nəzərdə tutulub. Uşaqlara şahmatın təməl bilgilərini əyləncəli şəkildə öyrədən kitab onların bu gözəl oyunu daha çox sevməsinə imkan yaradır.

Ləman Babaxanova – English – Məktəbəqədər hazırlıq üçün vəsait. 2-ci nəşr.

Bu vəsait 4-6 yaşında uşaqlarla işləyən müəllimlər, tərbiyəçilər və valideynlər üçün nəzərdə tutulub. Kitabın yazılmasında əsas məqsəd uşaqların ingilis dilində şifahi nitq bacarığına sadə şəkildə yiyələnməsidir.

Тесты – Пособие для дошкольной подготовки
Эта книга, составленная в форме игровых заданий-тестов, поможет родителям проверить уровень развития ребенка.

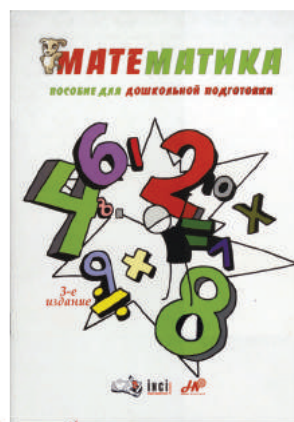
Окружающий мир - Пособие для дошкольной подготовки
Издание "Окружающий мир" предназначено для знакомства ребенка с окружающим миром. Задания, предложенные в книге, помогут дошкольнику получить социальный опыт, развить познавательную деятельность, пополнить словарный запас. Элементы игры сделают процесс обучения легким, быстрым и интересным.

365 nağıl

Hər günə bir nağıldan ibarət bu seriyadakı nağıllar körpələrin anlayacağı dildədir və onlarda gülərüz olmaq, təvazökar olmaq, sözə baxmaq, düzgün dost olmaq, yalan danışmamaq kimi gözəl hisslər yaradacaq.

Гюльнар Халилова - Математика - Пособие для дошкольной подготовки

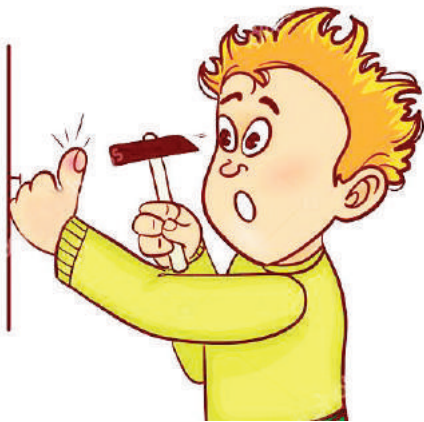
Основная задача книги — ознакомление с составом числа. Для этого ребёнок должен уметь соотносить количество предметов с соответствующей цифрой, уметь считать до 10, понимать способы образования каждого числа путем прибавления к меньшему числу 1, уметь сравнивать множества.

1 Əsgərlər bir-birindən 1 metr aralı olmaq şərtilə sıraya düzüldü. Sıra 25 metr uzunluqda oldu. Sırada neçə əsgər var?

3 Necə etmək lazımdır ki, divara mismar vuranda çəki əlini əzməsin?

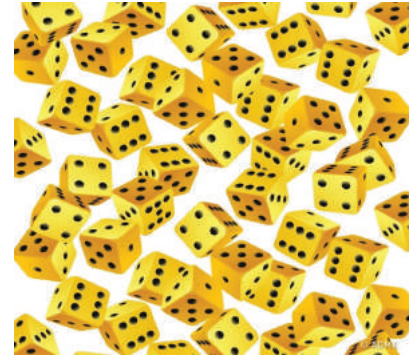
Məntiqi sual

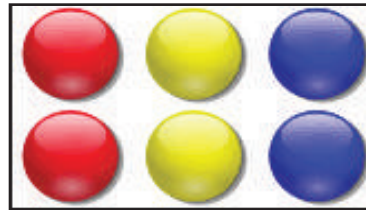
2 Necə düşünürsən, hər tərəfində müxtəlif ölçülü deşikləri olan hansı əşya suyu özündə saxlaya bilər?

4 O nədir ki, zərif quş tükündən (pərqudan) də yüngüldür, amma onu 5 dəqiqə də saxlamaq mümkün deyil?

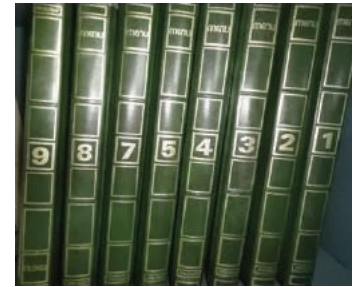
5 Düzgün olmayan zəri tap.

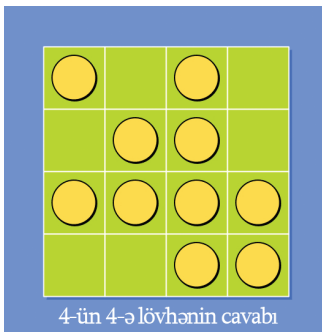
6 6-cı cild hansı?

7 Bu rəngbərəng dairələri elə yerləşdir ki, onlardan hər biri fərqli rənglərdə olan dairələrə toxunsun.

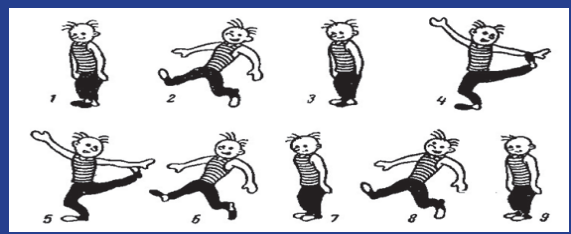

Ötən sayımızdakı məntiqi sualların cavabları

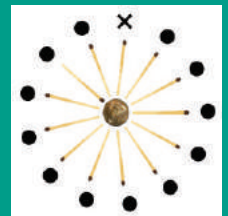

Çörəkçi 7 çörəklə yola çıxmışdı. Çörəyin 4-nü birinci alıcıya, 2-ni ikinciyə, birini isə üçüncüyə satdı.

Diqqətli olsan, 2 və 8 rəqəmləri ilə işarələnən qardaşların əkiz olduğunu bilərsən.

İlk növbədə, qara tərəfi qəpiyə doğru olan çöpədən (onun özünü saymadan) sağa doğru olan beşinci çöpü götürmək lazımdır. Hansı çöpədən sayıma başlamaq lazım olduğunu bilmək üçün dairənin ətrafında 12 nöqtə və bir üstəgəl işarəsi qoy. Saymağa üstəgəldən sonrakı nöqtədən başla (üstəgəl işarəsi ilk götürülməli olan kibrit çöpünə işarədir). Dairə boyu saat əqrəbi istiqamətində say və hər on üçüncü nöqtəni sil, o vaxta qədər ki, cəmi bir nöqtə qalsın. Bu nöqtənin yerinə qara ucu qəpiyə tərəf olan çöpü qoy. İndi üstəgəl işarəsi sənə birinci hansı kibrit çöpünü götürməli olduğunu göstərəcək.

Xəritədə çaylar var, suyu yoxdur, şəhərlər var, binaları yoxdur, meşələr var, ağacları yoxdur.

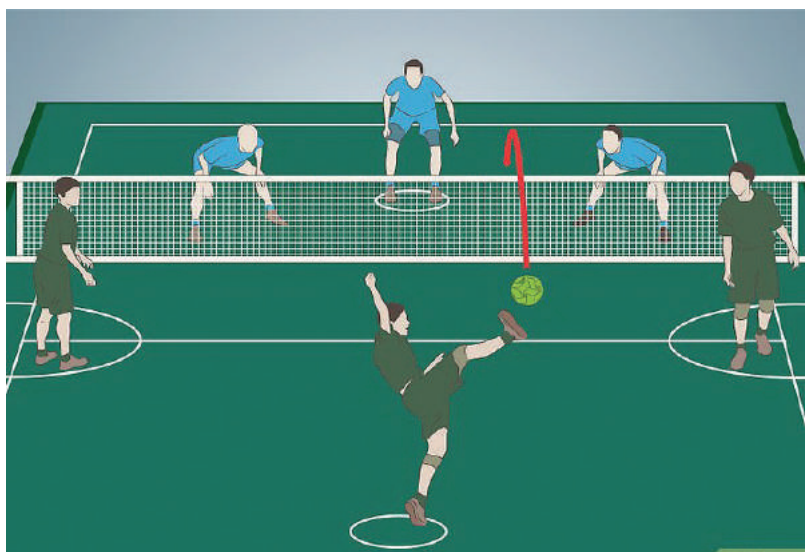
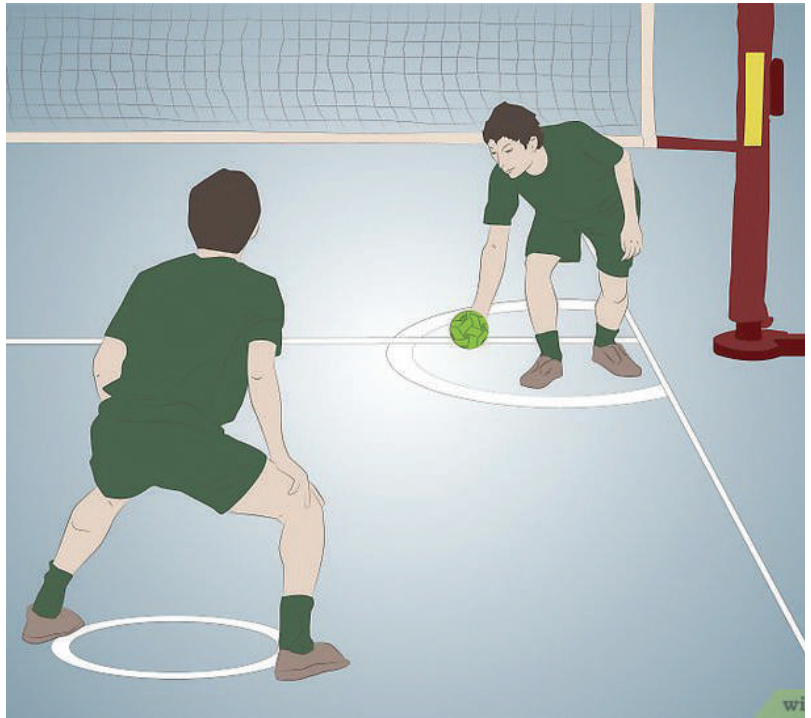
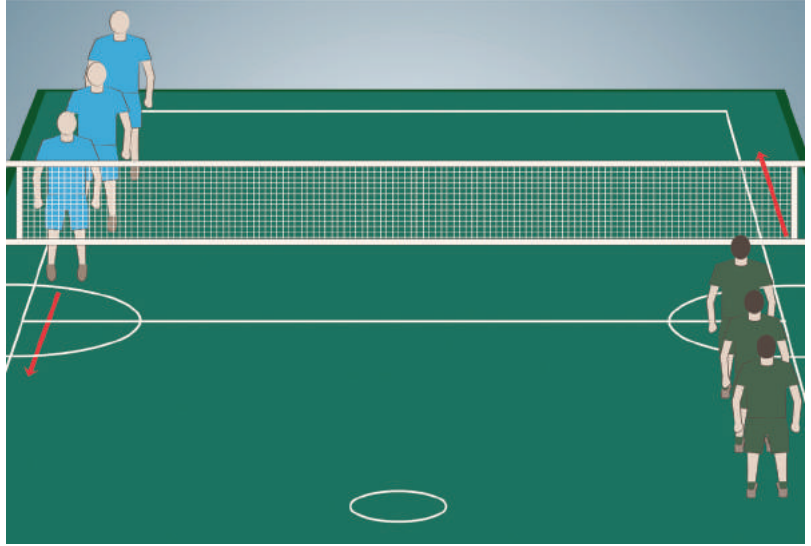
Sepaktakrau

Bu oyun haqqında ilk yazılı məlumatların tarixi 15-ci əsrə gedib çıxır. Müasir İndoneziya və Malaziya (Malaziya səltənəti) ərazisində aparılan qazıntılar nəticəsində əldə edilən salnamələr əsl məlumat qaynağıdır. Bu oyundan bəzi səhnələr məbədlərdəki freskalarda həkk olunub. Qeyd olunan tarix isə 1785-ci ildir. Elə bu səbəbdən bu oyunun təməlinin Tailandda və ya Malaziyada qoyulduğu düşünülür. Oyunun ilkin variantı belə idi ki, oyunçular dairə şəklində sıraya düzülür, toxunma topu bir-birinə elə ustalıqla ötürürdülər ki, yerə düşməsin. Banqokda Zümrüd Budda Məbədidəki freskalardan birinin üzərində həkk edilmiş şəkildə Tanrı Hanuman meymunlarla sepaktav oynadığı yerdə təsvir edilib.

Sepaktakrau — hərəkətli qrup oyunudur. Alçaqdan çəkilmiz tor ilə ayrılmış idman meydançasında oynanılır. Bu tordən rəqib komandalar bir-birinin sahəsinə ayaqları və başları ilə top atırlar.

Oyunun əsas məqsədi — topun rəqib komandanın meydançasında yerə enməsidir. Voleyboldan fərqli cəhətləri bu oyunda əllərin ümumiyyətlə iştirak etməməsi, topun həcm-cə kiçik olması və toxunmuş sintetik materialla üzlənməsidir. Oyunçular topu ayaqları, başları, bədənləri ilə ata bilirlər, sadəcə əlləri ilə deyil. Oyunun tabusu (qadağan olunmuşu) budur — topa nəinki iki əl, heç bir əldə, bir barmaq da toxunmamalıdır. Bu oyunun marağı da mənəcə, elə bundadır.

Sepaktakrau sözü malaziya dilindən tərcümədə sepak — “təpik”, takrau — “toxunma top” deməkdir.

Yay... Günəş... Dəniz... Və sən... Bəs kitablar?! Hər bir istirahətin önündə mütləq kitab var. Əlbəttə, kitabsevənlər üçün... Bəlkə, məsləhət verirəm?! Məsləhətlərdən xoşlanmadığımı bilirəm. Amma kitaba gəlincə... Mənim verdiyim siyahıya görə sən 20 kitab tapıb oxumalısan. Dostlarına da sən məsləhət gör. Yanılmazsan...

📖 Yol səyahəti haqqında kitab

📖 Uşaq vaxtı ən çox sevdiyiniz kitab

📖 Yay əhvalatlarından bəhs edən kitab

📖 200 səhifədən artıq kitab

📖 Əlvan üz qabığı olan kitab

📖 Qısa hekayələr toplusu

📖 Adada baş verən hadisə haqqında kitab

📖 Məzəli və maraqlı xatirələr kitabı

📖 Ötən illərdə yay tətili üçün verilmiş siyahıdakı oxumadığın kitab

📖 Sədaqətli dostlar haqqında kitab

📖 Sən dünyaya gələndən 100 il öncə yazılmış kitab

📖 Hadisələri İtaliyada cərəyan edən kitab

📖 Valideynlərinin birinin sevimli kitabı

📖 Səyahət etməyi xəyal etdiyən ölkə haqqındakı kitab

📖 Motivləri əsasında film çəkilmiş kitab

📖 Nobel laureatının kitabı

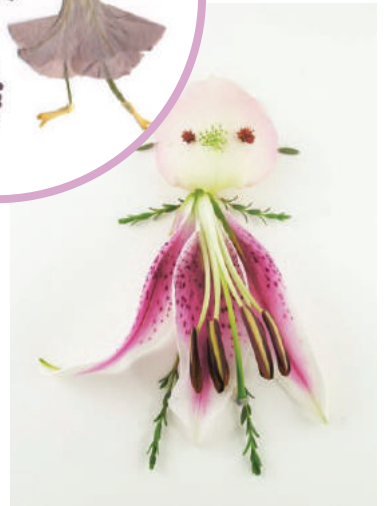
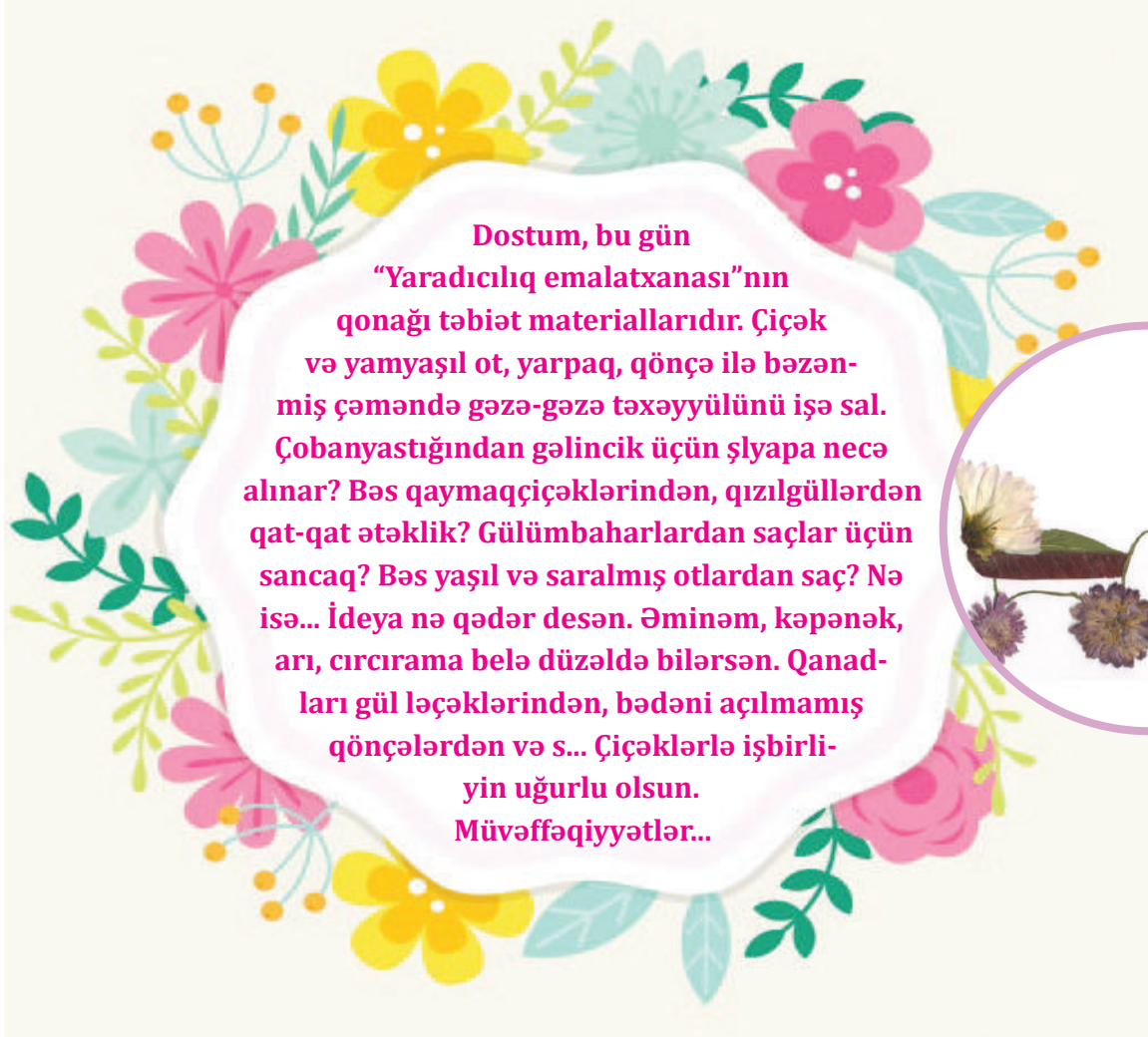
📖 Heç cür oxumağa başlaya bilmədiyən kitab

📖 Haqqında heç nə eşitmədən aldığı kitab

📖 Adında "DƏNİZ" və yaxud "ÇİMƏRLİK" sözləri olan kitab

📖 Xeyirxah bir insanın tövsiyə etdiyi kitab.

Baş redaktor: Şəhla Qəmbərova
Redaktor: Sevinc Nuruqızı
Korrektor: İlahə Quliyeva
Bədii tərtibat: Aqil Tağıyev
Üz qabığında: Oktay Musazadə

Müəlliflik hüququ F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasına məxsusdur. Xüsusi icazə olmadan jurnalın sürətini, elektron variantını çap etmək və yaymaq qanuna ziddir.

Jurnalımıza abunə olmaq üçün aşağıdakı ünvanla müraciət edə bilərsiniz.

Ünvan: Bakı AZ1022 S.Vurğun küçəsi 88

Tel: (+99412) 5970851, **Faks:** (+99412) 5970879.

«Aspoliqraf LTD» nəşriyyat-poliqrafiya müəssisəsinin mətbəəsində hazır diapozitivlərdən çap olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Ədliyyə
Nazirliyində qeydiyyatdan keçib.

Qeydiyyat nömrəsi: № 3926 –
06.11.2014

2006-cı ilin noyabrından çıxır.

Təşkilati dəstək: Azərbaycan
Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

Təsisçi: F.Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanası

web: www.clb.az

facebook: fb.com/clb.az

twitter.com/[childlibbaku](https://twitter.com/childlibbaku)

instagram: [firidunbey_kocerlikitabxanası](https://instagram.com/firidunbey_kocerlikitabxanası)

youtube: F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası